

[K] **EEN NEDERLANDSE MET EEN VLAAMSE ZIEL.
FLOOR HUYGEN EN THEATER ARTEMIS**

Het café lijkt uit een ander tijdperk te stammen. Een viertal tafeltjes, sanseveria's, een dobbelbak waarrond vijf geblokte Kortrijkzananen zich hebben verzameld. Achter de toog: een oud mannetje met een snor en een brede glimlach. Koffie heeft hij niet. De Nederlandse tongval waarmee Floor Huygen dan maar schuchter een "pintje" vraagt, doet de spelers heel even opkijken van hun bak, waarna ze de dobbelstenen ongestoord verder laten klateren.

Het Nederlandse Theater Artemis vierde in 2010 zijn twintigjarige bestaan, en een lustrum onder huidig artistiek leider Floor Huygen. Ik ontmoet Huygen in Kortrijk, waar de Belgische première van *Mouchette* plaatsvindt. Voor ons gesprek wil Floor graag een café opzoeken met wat *couleur locale*. Altijd weer: die nieuwsgierigheid naar de authenticiteit van een plek, een stad, een mens.

Theater Artemis werd in 1990 opgericht door Pauline Mol. Haar opzet was idealistisch en emanciperend tegelijk: breken met het betuttelende jeugdtheater en producties maken waarin kinderen serieus genomen worden. Tekst was van meet af aan een belangrijke pijler. Mol regisseerde zelf niet, maar schreef teksten en bewerkte de 'klassiekers' voor kinderen. Voor de regie haalde ze externen in huis. Zo stootte ze op Matthijs Rümke, die haar in 1998 zou opvolgen. Rümke wou Artemis verbreden tot een veelvormig theater dat naast tekstueel ook beeldend actief is, en behalve in de zaal ook op straat zou werken.

Wanneer Huygen het in 2005 overnam van Rümke, besloot zij dat spoor te volgen. Maar ze bracht ook haar eigen bagage mee. Huygen, opgeleid aan de Toneelacademie van Maastricht, begon haar carrière bij Dirk Pauwels. De Vlaamse theatermaker en huidig artistiek leider van CAMPO had Huygen zien spelen en vroeg haar voor de voorstelling *Sirene* (1984). Van de ene Gentenaar ging het naar de andere: Huygen kwam bij de *équipe* van Arne Sierens voor *De reis naar het donkere continent* (1985). Nadat ze een tijdje in Gent had gewoond, keerde Huygen terug naar Maastricht, waar ze haar eigen gezelschap La Meuse oprichtte en zich voor het eerst toelegde op regisseren. Een aantal omzwervingen later

(onder meer bij de Brakke Grond, het Vervolg en het Kruis van Bourgondië) streek Huygen neer bij de toenmalige Theatergroep Hollandia, die later fuseerde met het Zuidelijk Toneel. Daar gaf ze onder Johan Simons opnieuw gestalte aan haar 'interviewstukken' en creëerde ze onder meer de *De ongelovige* (2004). In 2005 lonkte het artistieke leiderschap van Theater Artemis.

Het klinkt paradoxaal, maar de grootste vernieuwing die Huygen bij Artemis teweegbrengt, is dat ze radicaal weigert te veranderen. Beter gezegd: dat ze als maker uit het volwassenencircuit weigert een 'jeugdtheaterbril' op te zetten. Huygen wil het spoor volgen dat ze bij Hollandia aan het uitzetten was. Haar eerste productie bij Artemis is dan ook een interviewstuk, *Lizzy wil meer!* (2005), dat ontstaat op basis van interviews met een achtjarig meisje en een filosoof. "Ik stel eisen aan theater zoals ik dat deed toen ik enkel voor volwassenen werkte. Ik onderzoek onderwerpen die kinderen en volwassenen na aan het hart liggen", zegt Huygen. Toch blijkt het leeftijdslabel, dat bij Artemis een ondergrens aanduidt, meer *incontournable* dan gedacht. "Er zijn nu eenmaal problematieken die specifiek zijn voor volwassenen. Maar er is nog zoveel waarover ik wel kan spreken, ook al moet ik dan een vorm bedenken die voor kinderen toegankelijk is."

Huygen begint aan een reeks geclusterde voorstellingen over 'groei': na *Lizzy wil meer!* (2005, groei van de media) volgen onder meer *De sjeik is rijk* (2006, economische groei) en *Pakman* (2006, groei naar volwassenheid). Met *Haast of de Kokadrielje* (2006) vat Huygen een volgende cluster aan, over 'het verstrijken van de tijd'. Het valt op dat in de benadering van de thema's een stil verzet schuilt. Groei blijkt in veel voorstellingen een oproep tot dosering, het verstrijken van de tijd thematiseert net een tekort aan traagheid. Huygen bloost wanneer ik haar daarop wijs. "Het klopt. Ik heb moeite met deze tijd, met het grote, het snelle, het massale. Ik vind ook dat we ons te veel laten leiden door machines. Het is toch zonde om te fietsen in de natuur met een iPod op je oren? Ik schaam me soms wel wat voor die houding. Mensen zeggen: 'Ga toch mee met je tijd'. Maar ik kan dat niet. In die zin hoop ik dat mijn voorstellingen uitnodigingen zijn voor kinderen en volwassenen om weer zelf

op zoek te gaan naar schoonheid, gevoeligheid en poëzie.”

Het zuivere, het elementaire, dat wat dicht bij jezelf staat... Deze begrippen lopen als een kruimelspoor door ons gesprek. Een verlangen naar echtheid blijkt fundamenteel ook de reden dat Huygen gekozen heeft voor theater. “Prachtig aan theater is dat het in levenden lijve gebeurt, dat het wordt gemaakt door mensen van vlees en bloed. Met enkel je lijf en de taal verbeeld je een hele wereld. Niets in de handen, niets in de mouwen.”

Een derde cluster aan voorstellingen, startend met *Vakman* (2008), gaat over autonomie – nog zo'n sleutelbegrip. Het speelt niet alleen inhoudelijk een rol in *Ribstuk* (2009) en het bekroonde *Woeste hoogten, rusteloze zielen* (2009, Theaterfestival 2010, Zilveren Krekel 2010), het bepaalt ook de beleidslijnen die Huygen als artistiek leider uitzet. Zo ligt het bewaken van autonomie aan de basis van de beslissing om geen of nauwelijks nog schoolvoorstellingen te spelen. “Kinderen worden daarbij meegesleept door de dynamiek van de groep. De collectiviteit vernietigt het vermogen om zelf te kijken en na te denken.” Terwijl theater voor Huygen bij uitstek de plaats is waar een mens kan onderzoeken wat er in hem brandt. Elke voorstelling is een uitnodiging om zichzelf beter te leren kennen.

Het boek *Zes theaterteksten voor vele leeftijden* bundelt de opmerkelijkste theaterteksten uit het parcours van Huygen. Het valt op dat Artemis in een wereld vol beeldcultuur teruggrijpt naar een

bijna ‘ambachtelijke’ manier van maken. Essentieel is de schoonheid van de taal. Huygen kan niet genoeg benadrukken hoe belangrijk het woord is: “Pedagogen vinden vaak dat je kinderen niet kunt benaderen met ‘moeilijke’ taal. Terwijl het juist zo belangrijk is dat ze gevoelig worden voor woorden. Taal is toch wat ons tot mensen maakt?” Bij gebrek aan een geschikt repertoire voor jeugdtheater engageert Artemis geregeld eigentijdse schrijvers – niet zelden uit de ‘volwassenenliteratuur’ – voor nieuwe teksten. Ze leveren teksten die de tijd vatten, maar vrij zijn van taalverkleuring.

Opnieuw blijkt uit dit gevecht om de taal hoezeer Huygen streeft naar een gelijkwaardige benadering van kinderen en volwassenen. “Theaterteksten voor vele leeftijden” is daarom meer dan de titel van een boek, het is de slagzin van een missie. Artemis tracht de grenzen tussen jeugd- en volwassenentheater te slopen, zowel in het belang van het theater als van het publiek. “Voor een voorstelling is een gemengd publiek absoluut een meerwaarde – het verplicht de maker om op meerdere lagen tegelijk te werken en zijn voorstelling dus complexer te maken.” En voor het publiek? “Een gemengd publiek reflecteert op verschillende manieren op de voorstelling, en speelt die reflectie aan elkaar door. De dynamiek in zo'n zaal is veel rijker dan in een zaal met enkel kinderen of enkel volwassenen. Een verrijking die in het dagelijkse leven trouwens nog zelden te beleven valt. Alles is opgesplitst in strikt gescheiden doelgroepen, terwijl kinderen net als volwassenen worstelen met



Lizzy wil meer!, Artemis, 2005, Foto Joep Lennarts.



Woeste hoogten, rusteloze zielen, Artemis, 2009, Foto Joep Lennarts.



Mouchette, Artemis, 2010, Foto Joep Lennarts.

vriendschap, verbeelding, familie, betovering, verbazing, dood, onmacht. Theater biedt een plaats waar ze met elkaar over die thema's kunnen praten.”

Ter ere van zijn jubileum kiest dit Nederlandse gezelschap dan ook voor *Mouchette*, de oer-Vlaamse parel waarmee Arne Sierens in 1990 doorbrak. Het is het verhaal van twee verloren zielen die elkaar treffen: een jong kind dat te snel volwassen moet worden, een eenzame man op zoek naar warmte. “Het mooie aan de tekst is dat er eigenlijk niets in gebeurt”, zegt Huygen. “Het zijn hele kleine scènetjes, niet meer dan situaties. Sierens laat alles over aan je verbeelding.”

Gezien Huygens opleiding, parcours en de prominente aanwezigheid van Vlaamse acteurs in haar producties, verdenken we haar er sterk van een Vlaamse ziel te hebben. “Ik hou erg van Vlaamse spelers”, zegt Huygen. “Ze staan subtieler op scène, minder assertief. Ze leggen een poëzie in hun spel die aansluit bij wat ik wil maken, en misschien ook wel bij wie ik ben. Ik heb me altijd meer thuis gevoeld in Vlaanderen dan in Amsterdam, waar ik de omgang zo bruut vind. Ze zeggen dat het

komt omdat de Amsterdammers in oorsprong kooplui waren, en mondigheid daarbij essentieel was. Zelf heb ik die mondigheid nooit echt meegekregen.”

Het is plots acht uur, dat wordt rennen voor *Mouchette*. We rekenen af, het oude mannetje opent voor ons de deur, die al in het slot zat. Op weg naar de zaal pols ik nog even naar Artemis' toekomstplannen. Die blijken te draaien rond de 'grote verhalen' waarvan Huygen na *Woeste hoogten* de smaak te pakken heeft. Voor de rest ligt alles open, zolang het ontstaat uit noodzaak: “Ik vind het fijn dat ik niet alles weet. Dat ik vrij ben om gegrepen te worden door iets waarvan ik vind dat het gezegd moet worden.”

EVELYNE COUSSENS

www.artemis.nl